

digitale nieuwsbrief
cultuurhistorische vereniging
heemkundekring De Driehornick
Nuenen-Gerwen-Nederwetten

Website: www.driehornick.nl

E-mail: info@driehornick.nl

nummer 46

1 juli 2023

In deze nieuwsbrief:

pagina:

• Van het bestuur	1
• Opgravingen in Nuenen-West	2
• Boek NGN voor elk lid	3
• Open Monumentendag 2 ^e weekend september	3
• Boeken bij heemkundekring te koop	5
• Limerick	5
• Website	5
• Verdwenen molens rond Nuenen-Gerwen-Nederwetten	7
• Uit onze bibliotheek	10
• Gekiekt	11
• Gezien in ons archief	12
• Wist u dat?	13
• Oproepen	13
• Knippenbergprijs 2023	13
• Uit periodieken van andere organisaties	14
• Activiteiten van derden	16

VAN HET BESTUUR

Vakantieperiode

Tijdens de zomermaanden zijn we gewoon bereikbaar. De dinsdagochtend blijft in de vakantieperiode onze inloopochtend, van 9:30 tot 12 uur. Ook streven we ernaar om tijdens de vakantiemaanden maandelijks de digitale nieuwsbrief uit te sturen. Mocht u nog met vakantie gaan dan wensen we u een mooie tijd toe.

Ledenaantal

In de maand juni zijn er vier leden bijgekomen en heeft een lid opgezegd (Klaas de Graaff).

De nieuwe leden zijn Peter Dokter, John van Dijk en Fons en Henny Linders. We wensen hen veel plezier en nut van het lidmaatschap van onze vereniging.

Hiermee komt het ledenaantal op 305.

OPGRAVINGEN NUENEN-WEST

Leden van onze Werkgroep Archeologie en Monumenten (WAM) vinden een waterput bij opgravingen in Nuenen-West met een diameter van ruim 1 meter.

Paul Dumay, met hesje en Alowies van Baren

Paul Dumay, blij verrast met vondsten

[foto's: Dirk Vlasblom]

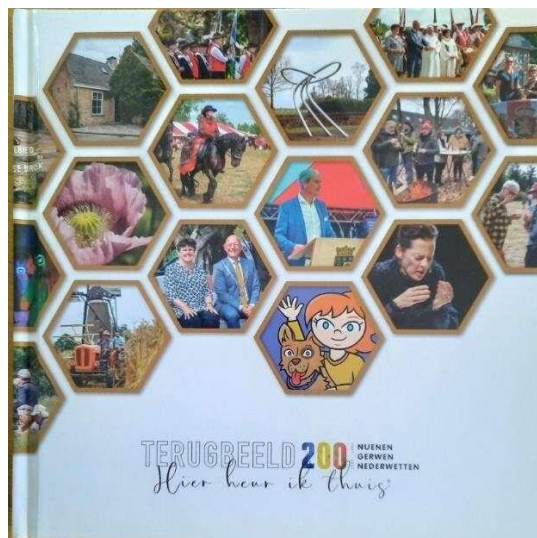
Lees het hele artikel op onze website en klik op:

[Vondsten bij opgraving Nuenen-West | Driehornick](#)

BOEK NGN200 VOOR ELK LID

Woensdagavond 5 april jl. was het eindschot van alle NGN200 activiteiten. Als dank voor de medewerking en inzet van de heemkundekring kreeg De Driehornick voor elk lid een boek aangeboden door het bestuur van de Stichting NGN200.

Nog niet alle leden hebben dit boek opgehaald. Degenen die het nog niet hebben, kunnen het alsnog ophalen in het Heemhuis op elke dinsdagmorgen tussen 9.30 en 12.00 uur.

NOG NIET ELK LID HEEFT ZIJN/HAAR BOEK OPGEHAALD!!!

OPEN MONUMENTEN DAGEN SEPTEMBER 2023 LEVEND ERFGOED

Het Open Monumentendag weekend is op zaterdag 9 en zondag 10 september. Landelijk thema dit jaar is 'Levend Erfgoed'. De nadruk ligt daarbij op immaterieel erfgoed zoals verhalen, ambachten, volksdansen, gilden e.d. Dit dan natuurlijk wel liefst gekoppeld aan het openstellen van een bijzonder monument.

De mogelijke **aanknopingspunten zijn bijna oneindig**: plaatselijke gebruiken, volksverhalen, eetcultuur, feesten en rituelen, vakkennis en technieken, dans en muziek ... Allemaal weerspiegelen ze de levendige diversiteit van mensen en onze samenleving op de dag van vandaag. Allemaal hebben ze wortels in de geschiedenis waar onze historische **gebouwen en landschappen niet alleen stille getuigen maar ook hoofdrolspelers** waren.

Momenteel zijn we begonnen met het uitwerken van het thema en het samenstellen van het programma. We zoeken ook nog enkele vrijwilligers die daaraan mee willen werken. Ook als je een leuk idee voor een monument of een activiteit hebt?

Graag melden bij secretaris@driehornick.nl

Immers het succes van deze activiteit valt of staat met uw medewerking.

De term **immaterieel erfgoed** wordt sinds 2003 voor tradities en rituelen gebruikt. Aanleiding hiervoor is het UNESCO Verdrag inzake de Bescherming van Immaterieel Cultureel Erfgoed dat Nederland in 2012 geratificeerd heeft.

Binnen dit verdrag worden de criteria voor deze vorm van erfgoed, dat door de beoefenaars van generatie op generatie worden doorgegeven, beschreven.

De UNESCO benoemd vijf domeinen voor Immaterieel Erfgoed:

Anders dan materieel erfgoed (gebouwen, objecten, documenten en monumenten) is immaterieel erfgoed een levende en dynamische vorm van erfgoed, die zich aanpast aan en mee verandert met de tijd. Het verbindt de gemeenschap die het beoefent en zich er mee identificeert. Immaterieel erfgoed vormt het hart van die groep mensen, die het vaak met passie en op vrijwillige basis beoefent.

Deze cultuuruitingen worden door gemeenschappen en groepen (en soms zelfs individuen) erkend als een vorm van cultureel erfgoed. Een bijzonder kenmerk is dat het wordt overgedragen van generatie op generatie en hen een gevoel van identiteit en continuïteit geeft.

In Nederland zijn tienduizenden immaterieel erfgoed gemeenschappen actief met erfgoed dat in veel gevallen maar één keer per jaar zichtbaar is. Dat wil niet zeggen dat er de rest van het jaar niets gebeurt.

Bent u (ook) lid van een andere vereniging die iets zou kunnen betekenen op Open Monumentendag, laat het ons weten. Dan kunnen we contact opnemen.

We zoeken ook mensen die zelf, of die iemand kennen die, nog een oud ambacht beheerst zoals een schoenlapper, scharensliiep, struifbakker, kantklosser, wever etc. Gaarne melden bij secretaris@driehornick.nl

BOEKEN HEEMKUNDEKRING

De Opwettense Watermolen van Piet-Hein van Halder.

We hebben voor u een partij kunnen inkopen waardoor de prijs wat lager is dan normaal, namelijk € 20 i.p.v. € 25. Voor leden zelfs nog iets lager, nl. **€ 17,50**. U kunt hiervoor terecht in het Heemhuis, Papenvoort 15-a, elke dinsdagochtend van 9.30 tot 12 uur.

Voor alle boeken van heemkundekring De Drijehornick die te koop zijn, raadpleeg onze website onder DRIJEHORNICK (bovenste werkbalk) en vervolgens onder VERKOOP BOEKEN. We hebben nog enkele exemplaren!!!

LIMERICK VAN GERARD DE LAAT

Gelukzuujkers

Ze fruuje verzichtig in de grónd
Óp zuujk nor wat er ojt is fier stónd
Zèij vejne 'n put
Mi wátter én prut
Én straâle van geluk nor de strónt

U kunt deze limerick ook beluisteren door op deze link te klikken:
<https://drijehornick.nl/werkgroep/archeologie/gelukzuujkers/>

WEBSITE

Bezoek regelmatig onze website

Het is bepaald de moeite waard om onze website regelmatig te bezoeken. Dan blijft u op de hoogte van de interessantste berichten over en van onze vereniging:
www.drijehornick.nl

De site is uitgebreid met een zgn. **LEDEN**-pagina. De informatie hier is exclusief voor leden. Om deze LEDEN-pagina in het menu te kunnen zien, dient u zich wel eerst aan te melden via INLOGGEN/REGISTREREN.

De LEDEN-pagina vereist toegang via gebruikersnaam en wachtwoord. Velen hebben zichzelf al aangemeld door een eigen zgn. LEDEN-account aan te maken.

Zij hebben dat met zowel een zelf gekozen gebruikersnaam als wachtwoord gedaan. Het wachtwoord is uiteraard strikt privé en door niemand in te zien.

Een account is het leukst als die ook voorzien is van een pasfoto. Als u onverhoopt nog geen account heeft op de website dan kunt u die dus zelf nog aanmaken via de [menu-optie INLOGGEN](#) en de knop 'Registreren-Leden'.

Van sommige werkgroepleden hebben wij bestaande accounts, als voorbeeld, al voorzien van een foto. U kunt die gegevens van uw account-profiel inclusief foto te allen tijde zelf wijzigen of aanvullen.

Zo kunt u zelf bepalen of uw telefoonnummer en/of e- mailadres zichtbaar zijn voor andere leden die een account hebben voor de ledenpagina. Als u expliciet niet bereikbaar wilt zijn (wat jammer is voor de interne communicatie) kunt u bijvoorbeeld uw telefoonnummer leeg maken. Wij wachten met belangstelling op uw aanmelding.

Uitbreiding Beeldbank op de website

Ga op de homepage naar het blok ONZE DIGITALE COLLECTIES, klik daar op en kies vervolgens 'BEELDBANK' (foto's in ZCBS).

Als je op het knopje **DORPSGEZICHT** drukt dan krijg je een willekeurige reeks foto's uit de rubriek Dorpsgezicht. Leuk om eens te bekijken.

Daarnaast is er een extra zoekfunctie voor onze foto's.

Als u op onze [website](#) bent aangekomen, klik dan achtereenvolgens op de onderstaande knoppen:

Er gaat een Google satellietkaart open waar onze beeldbank foto's met punaises aan te klikken zijn.

Voor informatie over onze rijke hoeveelheid digitale informatie kunt u op onze inloop elke dinsdagmorgen uitleg en demonstratie (én een kop koffie) krijgen.

Onlangs zijn de volgende artikelen op onze website geplaatst onder BEROEPEN (Geestelijken)

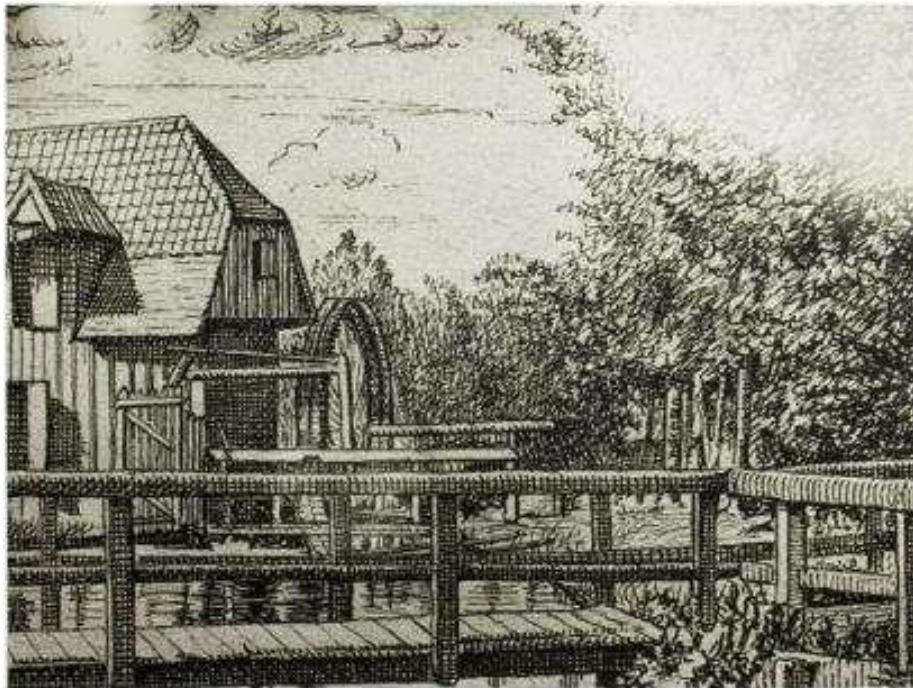
- de pastoors van Gerwen

VERDWENEN MOLENS ROND NUENEN-GERWEN-NEDERWETTEN

ROLAND VAN PAREREN speurt een inmiddels afgebroken wind- of watermolen op die ooit in de directe omgeving van Nuenen-Gerwen-Nederwetten heeft gestaan.

Deze keer: de **watermolen op de Aa in Helmond**

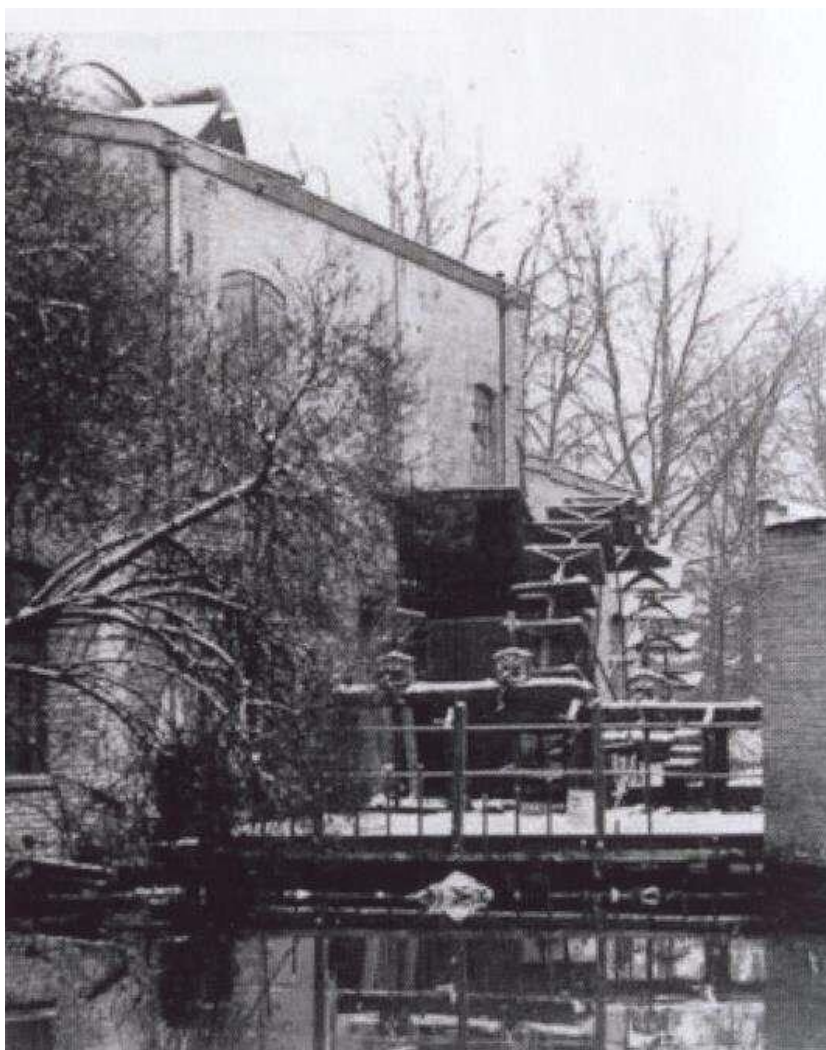
De Watermolenwal in Helmond dankt zijn naam aan de inmiddels verdwenen watermolen aan het riviertje de Aa. Vanaf 1548 wordt melding gemaakt van een molen op de Aa. Deze molen brandde in 1588 af, doch werd een jaar later weer herbouwd. In 1734 was de molen zo bouwvallig, dat ze opnieuw herbouwd moest worden. Aanvankelijk diende de molen als korenmolen. In 1816 werd de molen ook als moutmolen¹ en pelmolen² ingezet.

*De watermolen door August Sassen naar een foto uit 1861
[afbeelding: heemkundekring Helmont]*

- ¹ Een moutmolen of brandersmolen is een molen waar gemout graan tot moutschroot vermalen wordt. Het moutschroot wordt als grondstof voor de distilleerderij en de bierbrouwerij gebruikt. Het gemoute graan wordt alleen gebroken, waardoor deze molens een grote capaciteit hebben.
- ² Een pelmolen is een type molen waarin gerst tot gort gemalen wordt om het kaf van de graankorrel te scheiden.

De kasteelheer van Helmond, Carel Frederik Wesselman, verkocht de watermolen in 1850 aan Hendrikus Raijmakers. Via bakker P. van Asten kwam de molen omstreeks 1870 in handen van de familie Neles die de molen als cacaomolen inzette. Het werd een chemisch fabriekje dat was- en poetsproducten voor leder vervaardigde. In 1927 verwerkte de molen nog volop cacaokoeken, een afvalproduct van de Nederlandsche Cacaofabriek (het huidige cultureel-centrum De Cacaofabriek). De substantie die daaruit werd gewonnen kon in de producten van Neles Chemie worden gebruikt. In mei 1930 vond in dit bedrijf een ontploffing plaats, waarbij ook de toenmalige directeur gewond werd. De ontploffing was te wijten aan een gescheurde acetyleentank. Twee arbeiders stierven door verstikking met giftige gassen. Daarop gingen de arbeiders in staking om loonsverhoging te eisen voor dit gevaarlijke werk.

*De Helmondse watermolen in het begin van de 20ste eeuw
[afbeelding: heemkundekring Helmont]*

In 1942 werd de molen en het stuwrecht gekocht door de gemeente Helmond, waarna de Aa verlegd werd. Tot 1945 bestond het molengebouw nog, waarna het gesloopt werd. De Aa werd rond 1965 overkluisd en dus aan het gezicht onttrokken.

*Over de Oude Aa loopt nu een 'winkelstraat', tussen de Veestraat en de Watermolenwal
[foto: Roland van Pareren, juni 2023]*

Inmiddels is een deel van de Aa ter hoogte van het nieuwe Burgemeester Geukerspark, op de locatie van de verdwenen watermolen, weer zichtbaar gemaakt. De bedoeling is dat het riviertje in de toekomst weer dwars door Helmond gaat stromen.

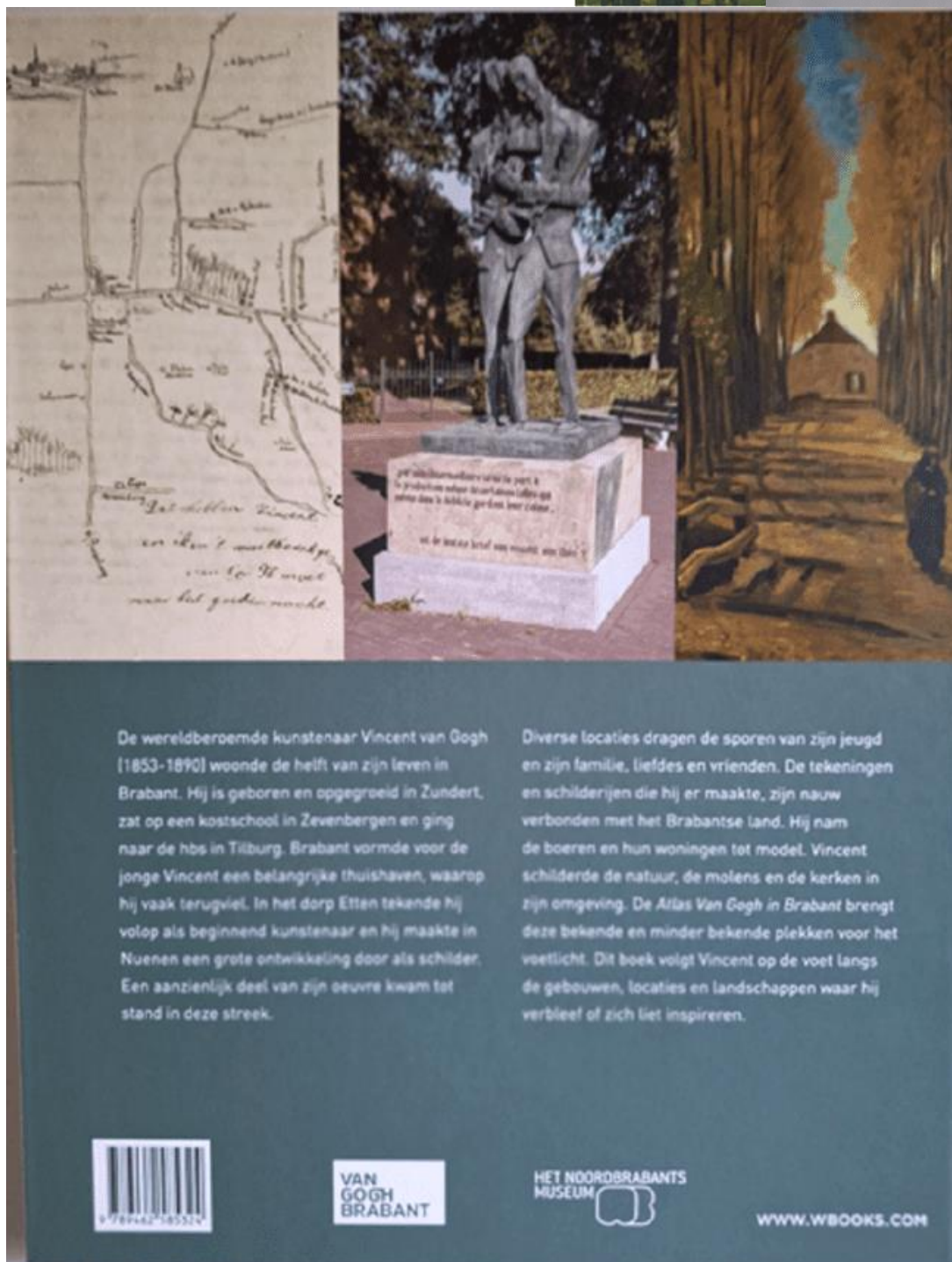
*De locatie van de watermolen in het Burgemeester Geukerspark waar de loop van de oude Aa sinds vorig jaar weer te zien is
[foto: Roland van Pareren, januari 2023]*

BRON: WIKIPEDIA

UIT ONZE BIBLIOTHEEK

Boek van de maand

Deze maand brengen de bibliothecarissen het volgende boek uit onze bibliotheek onder uw aandacht.

GEKIEKT

In onze beeldbank te zien:

De Haverhoeve

De boerderij ligt op het noordelijkste punt van de gemeente Nuenen c.a. In 1844 vestigde zich in Nuenen de Bossche vroedmeester Johannes Wakkers. Er woonde toen nog geen echte dokter in Nuenen. In 1859 kocht hij 16 ha woeste grond op Olen voor 545 gulden. Hij liet daar in 1863 bij het Haverven een pachthoeve bouwen. De pachter moest van daaruit de grond ontginnen.

In de gevel van de boerderij plaatste hij een steen met daarop de initialen van zijn twee kinderen: Hendrik August Renier en Maria Eugenia Henrietta.

In 1877 verkocht hij de boerderij en de grond voor 9000 gulden en ging rentenieren in Maastricht. Van 1921 tot de sloop van het gebouw in 2012 woonde er de familie De Korte. De omgeving van de boerderij is nu weer natuurgebied, ook het verdwenen Haverven is in oude luister hersteld.

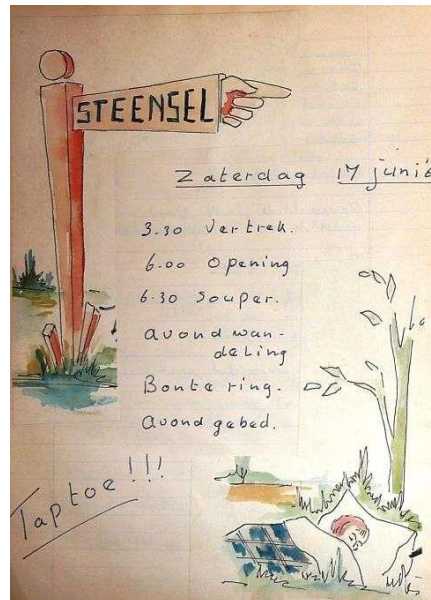

[foto: Roland van Pareren]

GEZIEN IN ONS ARCHIEF

DOOR: JOKE VAN OUWERKERK-VAN ECK

Dagboek Scouting 1958-1964 Geschonken door: C. Keijzers-de Rooij

Scouting in Nederland bekend geworden als 'Padvinderij', naar voorbeeld van een in 1908 door de Engelsman Lord Baden Powell bedacht spel voor de jeugd. Scouting voor jongens begon in Nederland in de zomer van 1910, toen in enkele steden de eerste scoutinggroepen ontstonden. Een jaar later startte scouting voor meisjes. Op 7 januari 1911 werd de eerste nationale scoutingorganisatie opgericht, de Nederlandsche Padvindere Organisatie (NPO). Deze organisatie fuseerde op 11 december 1915 met de Nederlandsche Padvindere Bond (NPB) en ging verder onder de naam De Nederlands(ch)e Padvindere (NPV). In 1933 splitsten enkele scoutinggroepen zich af van de NPV om de Padvindere Vereeniging Nederland (PVN) te vormen, wegens een meningsverschil over de belofte. De moeilijkheid was dat jongens die geen god erkenden, toch moesten beloven 'Hun Plicht te doen tegenover God en hun Land'. Veel groepen die dit tot schijnheiligheid vonden leiden, hebben zich toen afgescheiden. De verschillen waren bijna opgelost, mede door de World Scout Jamboree van 1937 in Nederland, toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak. Op 12 januari 1940 hadden de NPV en de PVN tot een fusie besloten. Na de Tweede Wereldoorlog is de PVN niet heropgericht. De rooms-katholieke verkenner hadden vanaf 1930 een eigen organisatie binnen de NPV, maar vlak na de World Scout Jamboree besluit de Nederlandse rooms-katholieke kerkleiding dat de katholieke jeugd niet onder leiding kan staan van een vereniging waarvan het bestuur niet geheel uit katholieken bestaat. Hierdoor splitsten de rooms-katholieke verkenner zich helemaal van de NPV af en richtten in 1938 de Katholieke Verkenner (KV) op. Hoewel meisjes wel lid waren van de eerdere NPO, was de NPV alleen toegankelijk voor jongens. Daarom werd op 16 januari 1916 het Nederlandsche Meisjes Gilde (NMG) opgericht, dat later de naam veranderde in Nederlandse Padvindsters Gilde (NPG). In 1945 werd hierbij ook de katholieke Nederlandse Gidsen Beweging (NGB) opgericht, die later verder ging onder de naam Nederlandse Gidsen (NG). De vier verschillende organisaties (NPV, KV, NPG en NG) bestonden alle tot 6 januari 1973, toen ze opgingen in Scouting Nederland.

BRON: WIKIPEDIA

WIST U DAT?

- Het wel erg handig is om een verhuizing of ander e-mailadres dan wel ander telefoonnummer door te geven aan de secretaris van De Driehornick, zodat wij u kunnen blijven bereiken. Indien u zelf geen e-mailadres heeft, kunt u dan het e-mailadres van een van uw naasten, indien die geen bezwaar hebben, aan ons doorgeven zodat wij alle heemkundepost naar dat adres kunnen sturen.
- U aan de secretaris e-mailadressen kunt doorgeven van personen of instanties waarvan u denkt dat deze het leuk vinden om onze nieuwsbrief te ontvangen.

OPROEP

OMD 2023: wie helpt mee?

Op 9 en 10 september is het al weer de 37ste editie van het landelijk Open Monumentendag-weekend. Zie hiervoor pagina 7, We zoeken nog helpende handen. Graag melden bij de secretaris: info@driehornick.nl

KNIPPENBERGPRIJS 2023

'MONUMENTEN OP DE KAART'

Iedereen kent wel een of meer monumenten die in het oog springen of een bijzondere betekenis hebben. Veel vrijwilligers en cultureel-erfgoedinstellingen maken zich sterk voor het behoud van onze monumenten en zetten ze zo opnieuw 'op de kaart'.

Voor de Knippenbergprijs 2023, de elfde in de reeks, heeft het stichtingsbestuur daarom als thema gekozen: **'Monument op de kaart'**. Met monument wordt -in de breedste zin- o.a. bedoeld een historisch bouwwerk, een wind- of watermolen, monumentaal gedenkteken of kunstwerk, grafmonument, kerk, kapel, voormalig industrieel pand.

De Stichting 'Knippenbergprijs' wil de prijs van 2023 toekennen aan personen of instellingen die zich hebben ingezet om zo'n (cultuur)historisch monument of samenghangend complex van monumenten te behouden, te herstellen of er een nieuwe functie aan hebben gegeven. Het dient een project te zijn dat recent of tenminste bijna is afgerond. Een jury van drie deskundigen selecteert uit alle inzendingen drie genomineerden, die na 1 september 2023 hun project voor de jury presenteren. Op zaterdag 18 november 2023 worden in Ulvenhout de winnaars van eerste, tweede en derde prijs bekendgemaakt. De prijs bestaat uit een bronzen penning en 1000 euro voor de eerste prijswinnaar en 500 euro voor de winnaars twee en drie.

Wie een belangwekkend initiatief of project rond het gekozen thema kent of daar zelf actief mee bezig kan dit uiterlijk 1 augustus 2023 melden bij secretaris van het bestuur theocuijpers@brabantsheem.nl met het aanmeldingsformulier (downloaden via www.brabantsheem.nl)

UIT PERIODIEKEN VAN ANDERE ORGANISATIES

Tijdschriften die in mei/juni bij het Heemhuis binnenkwamen.

Wij keken deze tijdschriften door en troffen de volgende interessante artikelen aan.

Heem Son en Breugel 2023 nr. 2

Honderd jaar Wilhelminakanaal

Omdat het precies 100 jaar geleden is dat het Wilhelminakanaal gereed kwam, is 'Het Heem' helemaal gewijd aan dit gedenkwaardig moment.

Meer dan de moeite waard om het blad eens mee te nemen.

Hier wordt in meerdere hoofdstukken beschreven wat er in onze contreien vanaf 1800 gebeurde.

- 1) Rond 1899, Franse ideeën over verkeer en vervoer
- 2) Restauratie van het gezag, 1815-1849
- 3) Nog meer plannen voor nieuwe kanalen, 1850-1880
- 4) We zullen doorgaan, 1889-1897
- 5) Voorbereiding en besluitvorming, 1904-1905
- 6) Meten is weten, 1906
- 7) Onteigening, 1907-1909
- 8) Vreemd volk in bange tijden, De eerste wereldoorlog
- 9) Aan het werk!

En nu begint het graven en alles wat daarop volgt

Een gedegen stuk werk van onze Heem-buren uit Son en Breugel waarvoor een felicitatie op zijn plaats is

D'n Uytbeyndel Deurne mei 2023

Een weefdraad verplaatsen met een pufje lucht?

Een patent uit Deurne dat de wereld rond ging en nog steeds gebruikt wordt.

Deurne in het jaar 712-slot

Hans van den Broek heeft in 7 artikelen inzicht gegeven wat er in het jaar 712 in en om Deurne gebeurde.

Deurnese spreuken

'Het zal hier in Deurne toch wel het beste zijn, want al die vakantievierders komen steeds weer naar huis terug.' Molenaar Louis Holten.

'Pietje' Strijbosch, de rijschoolhouder, zei tegen Jan Bekkers bij zijn eerste rijles in 1957: 'Rij eerst maar naar de Venrayse weg'.

Jan : 'Waarom dat dan?'

Piet: 'Daar staan heel veel dikke bomen, daar kunnen we niet van de weg af rijden.'

Heemschut juni 2023

50 Jaar Monumentenwacht

In 1973 werd in Friesland de eerste inspectie uitgevoerd door de kersvers opgerichte stichting Monumentenwacht. Vijftig jaar later is de Monumentenwacht niet meer weg te denken in Nederland en zelfs daarbuiten.

Hoe verder met het Erfgoedstelsel

Hoe helpen we de eenzame monumentenambtenaar aan dat bureau bij die grote platte-landsgemeente? Dat is in het kort de zoektocht in de verbetering van het erfgoedstelsel. Want dat het stelsel piept en kraakt is ondertussen wel duidelijk.

Waar staat Erfgoed in de visie voor 2050?

Christian Pfeiffer: We koersen hard af op een moment waarin keuzes gemaakt moeten worden. Landbouw, wonen, natuur en bedrijven, het kan niet meer samen stelt het Planbureau voor de Leefomgeving in het rapport Ruimtelijke Verkenning 2023. In het 191 pagina's tellende rapport staan In Brabant vier ontwikkelingsrichtingen centraal.

In Brabant nr. 2 2023

Brabantbeelden in een fietsstrippenboek

Het is opmerkelijk dat de provincie Noord-Brabant geen nationaal of zelfs internationaal beroemde striptekenaars heeft voortgebracht - al moet gezegd dat de voorouders van de Vlaming Willy Vandersteen van Suske en Wiske uit Etten-Leur kwamen. Dat is opmerkelijk, omdat er in Noord-Brabant wel degelijk sprake is van een beeldcultuur. Het uitdossingsfeest carnaval, de visuele pracht van de Brabantse Dag in Heeze, de vroegere verering van heiligenbeelden en het werk van Vincent van Gogh en Jheronimus Bosch: het hoort allemaal bij de visuele cultuur van de provincie.

De provincie telt dan misschien geen beroemde striptekenaars, maar ze herbergt wel een groot evenement als het Brabants stripspektakel en Silvester uit Den Bosch, een toonaangevende stripuitgeverij. Daarnaast zijn er kleinere initiatieven, waarvan ik er hier een wil bespreken: het stripboek Pastoor Hilvermans en de drie schijnheiligen, geschreven door Paul Spapens en Jan Smeets en getekend door Wout Paulussen.

Het 'ouderentransport' van 11 mei 1943

Tachtig jaar geleden reden negentien treinen naar Sobibor

Dit jaar herdenkt Nederland dat het tachtig jaar geleden is dat tussen 3 maart en 20 juli 1943 negentien deportatietreinen vanuit Nederland naar vernietigingskamp Sobibor reden, in het Oosten van bezet Polen. Met deze treinen werden 34.313 Joden getransporteerd, van wie verreweg de meesten onmiddellijk ter plaatse werden vergast. Een kleine groep werd geselecteerd voor dwangarbeid; van hen keerden er slechts achttien levend terug. Veel van de Joden op deze transporten naar Sobibor hadden eerder enige tijd in Kamp Vught gezeten. De laatste jaren zijn we meer te weten gekomen over deze mensen: hun namen en beroepen, waar ze vandaan kwamen en wat hun leeftijd was. Zodoende kunnen we nu meer zeggen over de Joodse Brabanders en Limburgers die in Sobibor werden omgebracht.

Van Gogh Village Museum heropend door koningin Maxima

Dat mag u niet missen.

Molens in Noord-Brabant

Op 13 en 14 mei vond in Nederland voor de vijftigste keer Nationale Molendag plaats. Van de ongeveer twaalfhonderd molens in Nederland staat zo'n tien procent in Noord-Brabant, een fractie van wat er ooit heeft gestaan.

Tijdens de agrarische expansie in de elfde en twaalfde eeuw deden water- en windmolens hun intrede in de Nederlanden: de oudste vermeldingen van windmolens in Vlaanderen dateren uit die tijd. In cijnslijsten en oorkonden uit Noord-Brabant vinden we de eerste watermolens terug, zoals die van Stipdonk op de Aa bij Lierop, vermeld in 1179. De eerste West-Europese windmolens waren zogeheten standaard- of kastmolens, die graan tot meel maalden.

Ook dit behoort bij het Brabants Erfgoed: Twee totaal verschillende, maar mooie verhalen, over Brabantse missionarissen die in de 19^e en 20^e eeuw er op uit trokken.

Brabantse broeder op Borneo

Iedere Brabander heeft wel een missionaris in de familie. Zo was de kapucijnen broeder Trudo van Strijp de oudoom van mijn vrouw. Uit de bewaarde familiepapieren dook onlangs een volgeschreven, vergeeld schriftje op. Het was een verslag van de eerste bootreis van broeder Trudo in 1912 vanuit Amsterdam naar zijn missiepost in Pontianak, op het toenmalige eiland Borneo.

"Voorbeeldloze opkomst, bloei en beschaving"

De blijvende nalatenschap van Brabantse missionarissen in Chicago (1857-1909)

Naast een American football-veld, een prijzenkamer voor sporttrofeeën en een theater naar Weens voorbeeld heeft Saint Ignatius College Prep, een private high school in Chicago, ook nog een kerk op het schoolterrein.

In deze Church of the Holy Family staat een aantal oude biechtstoelen, waarop de namen zijn te lezen van jezuïeten die in de negentiende en vroege twintigste eeuw in de parochie van de Holy Family werkten. Ze lijken op het eerste gezicht niet meer dan oud meubilair in Chicago's op één na oudste kerk. Toch trokken ze mijn aandacht, toen ik in 2022 het kerkgebouw bezocht. Drie koperkleurige naamplaatjes vermelden namelijk Nederlandse achternamen: Bronsgeest, Damen en Marius. Wat deden deze uit Brabant afkomstige mannen in Chicago en hoe kwamen hun namen terecht op biechtstoelen in een kleine kerk die tegenwoordig grotendeels buiten functie is?

Meyerlese Koerier themanummer 2022

De canon van Mierlo vanaf ca 9000 v.Chr. tot 1967

Deze canon vertelt in 150 pagina de geschiedenis van Mierlo iedereen die iets met Mierlo heeft moet hier eens even in gaan kijken.

Terebinth

Tijdschrift voor funerair Erfgoed nr. 1 2023

In de introbrief staat:

Stichting Terebinth maakt zich sterk voor het funerair erfgoed, op allerlei manieren. Wij schrijven u om bekendheid te geven aan ons werk. Maar vooral: omdat we bij zoveel mogelijk mensen en organisaties aandacht willen vragen voor het behoud van (historische) begraafplaatsen en grafmonumenten. Kortom: aandacht voor onze funeraire cultuur. Er verdwijnt immers ongemerkt te veel.

U leest meer over onze activiteiten op onze website (www.terebinth.nl/welkom) en in de interessante artikelen in ons kwartaalblad Terebinth, waarvan u zojuist een exemplaar heeft ontvangen. Wilt u meer weten over de geschiedenis van begraven en begraafplaatsen? Of heeft u belangstelling voor het werken met vrijwilligers aan grafmonumenten en groen op dodenakkers? Over deze en andere funeraire onderwerpen kunnen deskundigen van stichting Terebinth tijdens een jaarvergadering of andere bijeenkomst presentaties verzorgen.

ACTIVITEITEN VAN DERDEN

Arleniusdag

Beste heemkundige,

Op zaterdag 14 oktober a.s. wordt in Aarle-Rixtel een Arleniusdag gehouden, een cultuur-historische dag die in het teken staat van het leven en werk van Arlenius en ook van de eeuw waarin hij leefde.

Arlenius werd in 1510 in Aarle-Rixtel geboren als Arnoud van Eijndhouts. Na zijn verblijf op de Latijnse school in Den Bosch vertrok hij naar het buitenland om er Grieks en Latijn te studeren. Dat deed hij in Leuven, Parijs en Ferrara (Italië). Daarna begon hij een boekenzaak in Bologna, waar hij de uit Gemert afkomstige Laurens van den Bleek leerde kennen, die zich in Italië Laurentius Torrentinus noemde. Arnoud van Eijndhouts had zich toen inmiddels de naam Arnoldus Arlenius Peraxylus aangemeten, waarbij 'Arlenius' verwijst naar zijn geboortedorp. Arlenius en Torrentinus waren vanaf hun tijd in Bologna goede vrienden.

Na zijn tijd in Bologna trad Arlenius in Venetië als bibliothecaris in dienst bij Diego Hurtado de Mendoza, een ambassadeur in dienst van keizer Karel V. Hurtado de Mendoza hield er naast zijn ambassadeurschap een eigen, belangrijke bibliotheek op na. In zijn tijd als bibliothecaris bezocht Arlenius geregeld kloosters en ook de boekenbeurs in Frankfurt om aanvullingen te vinden voor de bibliotheek van Hurtado de Mendoza. Hij begon in die tijd ook met het bewerken van boeken uit de Klassieke Oudheid om ze her uit te geven.

En hij stelde een uitgebreid Grieks-Latijn woordenboek samen, dat indertijd een belangrijke rol vervulde bij de bestudering van de klassieke werken. Na zijn tijd in Venetië bracht Arlenius veel tijd door in Florence, waar zijn vriend Torrentinus inmiddels een bekende drukker was geworden. Na de dood van Torrentinus poogde Arlenius, die zelf inmiddels was uitgegroeid tot een onmisbare schakel in de boekenwereld van de klassieken, diens drukkerij voort te zetten.

In april van dit jaar zijn we met dertig geïnteresseerden met een bus naar Florence gegaan om daar in antiquariaat Fortebraccio een origineel exemplaar van het genoemde Grieks-Latijnse woordenboek van Arlenius te kopen (voor 900 euro). Dat woordenboek hebben de in totaal 38 kopers na terugkomst geschonken aan de heemkundevereniging in Aarle-Rixtel. De Arleniusdag van 14 oktober is bedoeld om Arlenius, zijn leven, zijn werk en zijn tijd breder onder de aandacht te brengen, waarbij er ook aandacht zal zijn voor de uit Gemert afkomstige Torrentinus.

We hebben op 14 oktober in café-zaal 'Bij Van Dijk', in het centrum van Aarle-Rixtel, tegenover de kerk, vanaf 13.30 uur een mooi programma samengesteld waarvoor we u als lid van een heemkundevereniging van harte uitnodigen. We hebben sprekers, er zijn interviews, workshops, er is een rondleiding door het dorp langs locaties die ook Arlenius gekend moet hebben, er zijn muziekoptredens er is een uitgebreid Italiaans buffet. Het in Italië gekochte boek van Arlenius uit 1546 is ook de hele dag te bewonderen. De Arleniusdag wordt gepresenteerd door Wim Daniëls, die de initiatiefnemer is geweest voor de aanschaf van het boek uit 1546. Het precieze programma van de Arleniusdag wordt in augustus bekendgemaakt. Maar wilt u erbij zijn, schrijft u zich dan nu alvast in.

De deelnameprijs bedraagt 60 euro per persoon voor de hele dag, tot en met het laatste programmaonderdeel. In de avond, dat van half negen tot half tien is gepland. Na half tien kan er nog geborrelt worden en is er ook nog muziek, maar de drankjes zijn vanaf 21.30 uur wel voor eigen rekening. Maar tot die tijd bent u dus voor 60 euro verzekerd van een prachtig programma en een uitstekende verzorging wat eten en drinken betreft. Vanzelfsprekend staat het iedereen vrij om ook een deel van de Arleniusdag bij te wonen. Later komen en eerder weggaan is natuurlijk mogelijk. Het inschrijfbedrag blijft wel hetzelfde.

Inschrijven kan via arlenius@wimdaniels.nl. Als u zich heeft ingeschreven, krijgt u direct daarna te horen naar welk rekeningnummer u het deelnamebedrag moet overmaken. Eventuele vragen kunt u ook stellen via het genoemde mailadres.

Wij hopen op de komst van veel heemkundigen voor dit mooie Brabantse onderwerp.

Hartelijke groet,

Het organiserend comité van de Arleniusdag,

Madelon van Berne, Roland Roijackers, Diana Meulendijks, Henk van Beek en Wim Daniëls
mede namens de heemkundekring Barthold van Heessel, Aarle-Rixtel

PERSBERICHT

NGV stelt NGV Schepperle Award in

Bunnik, 21 juni 2023: Het hoofdbestuur van de Nederlandsche Genealogische Vereniging heeft besloten om jaarlijks een prijs toe te kennen aan een persoon of groep die zich op het gebied van familiekunde (genealogie), genetica en/of heraldiek heeft onderscheiden. Daarbij gaat het om aspecten als creativiteit, veelzijdigheid en deskundigheid, alsmede om de impact in Nederland van het uiteindelijke resultaat.

De toe te kennen prijs draagt de naam: NGV Schepperle Award. De prijs is vernoemd naar de heer George Schepperle, die vele jaren trouw en actief lid is geweest van de NGV en binnen de vereniging allerlei rollen heeft vervuld. Na zijn overlijden mocht de NGV een deel van zijn nalatenschap ontvangen, waarmee hij ook na zijn overlijden een grote bijdrage levert aan de groei en bloei van de vereniging.

Nominaties voor de NGV Schepperle Award kunnen worden ingediend door leden van de NGV en andere belangstellenden door gebruik te maken het daarvoor beschikbare opgaveformulier op onze website: [NGV Schepperle Award – Nederlandse Genealogische Vereniging](#)

Uit alle inzendingen kiest het Hoofdbestuur een drietal finalisten. Hun prestaties zullen worden gepresenteerd tijdens een landelijk evenement van de NGV. Vervolgens krijgen de aanwezigen bij zo'n evenement de gelegenheid om een winnaar te kiezen. Voor het jaar 2023 zal de NGV Schepperle Award worden toegekend en uitgereikt tijdens de landelijke NGV-dag op **zaterdag 7 oktober in het Paushuize in Utrecht**.

Voor nadere informatie: voorzitter@ngv.nl of secretaris@ngv.nl

erfgoed brabant

Verdieping voor erfgoedvrijwilligers met gratis online trainingen

Vrijwilligers zijn onmisbaar in de erfgoedsector. Vele duizenden vrijwilligers zetten zich in om ons erfgoed te beheren, toegankelijk te houden en beleefbaar te maken. Om hen daarbij te ondersteunen en te inspireren kunnen erfgoedvrijwilligers vanaf nu kosteloos online trainingen volgen via het vrijwilligersplatform erfgoedvrijwilliger.nl. De trainingen worden in samenwerking met Leer Je Erfgoed aangeboden.

Verdieping voor vrijwilligers

Via de website erfgoedvrijwilliger.nl vinden geïnteresseerden vrijwilligerswerk in hun eigen omgeving dat past bij hun interesses. Of je nu houdt van werken met bezoekers als rondleider, of liever achter de schermen aan de slag gaat met bijvoorbeeld het digitaliseren van collecties. Maar Erfgoedvrijwilliger.nl is meer dan alleen een vacaturebank. Via de pagina 'Verdieping' vinden erfgoedvrijwilligers extra informatie en handvatten die van pas komt bij het uitoefenen van hun vrijwilligerswerk.

Daarmee voorziet erfgoedvrijwilliger.nl in de grote behoefte aan deskundigheidsbevordering onder vrijwilligers.

Gratis online trainingen

Sinds kort is de pagina 'Verdieping', dankzij een samenwerking tussen e-learningplatform Leer je Erfgoed en Erfgoedvrijwilliger, uitgebreid met nieuwe online trainingen. Erfgoedvrijwilligers kunnen zo op een leuke en makkelijke manier online meer leren over werken met en in erfgoed. Want hoe vertel je een inspirerend verhaal? Waar moet je rekening mee houden als je gaat schoonmaken? Of hoe stuur je een groep vrijwilligers aan? Vrijwilligers kunnen de online modules gratis volgen op een plaats en tijdstip dat hen uitkomt. Het enige wat je hoeft te doen is een account aanmaken. Leer je Erfgoed voegt bovendien regelmatig nieuwe trainingen aan haar aanbod toe. Zet jij je als vrijwilliger in bij een museum, historische vereniging of andere erfgoedorganisatie? Neem dan eens een kijkje op erfgoedvrijwilliger.nl/verdieping en start met het uitbreiden van je kennis.

Over Erfgoedvrijwilliger.nl

Erfgoedvrijwilliger is een initiatief van de provinciale erfgoedhuizen (OPEN) om vrijwilligers en organisaties in de erfgoedsector te ondersteunen. Kijk voor meer informatie op erfgoedvrijwilliger.nl

Contactgegevens

Erfgoed Brabant
Waterstraat 16
5211 JD 's-Hertogenbosch
tel.: +31 (0)73 - 615 62 62
fax: +31 (0)73 - 615 62 63
e-mail: info@erfgoedbrabant.nl

Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) Kempen en Peelland Cursussen in 2023

Genealogie voor Gevorderden op 11, 18 en 25 september 2023 van 19.30 – 21.30 uur. Laptop meenemen.

Paleografie voor Beginners op 4, 11, 18, 25 oktober en 1 november 2023 van 13.30 – 15.30 uur

EN TOT SLOT....

Ons mooie Heemhuis waar u dinsdagochtend kunt binnenlopen en op woensdagavond na afspraak uw historische studie kunt verrichten.